

Oj, Cetino, moje polje ravno – kud si ravno kad si vodoplavno

Oblaci se stanjili, magle se ograničile samo na rano jutro, a sunce popodne žeže kao u kasno proljeće. Kao da su Neretvani, koji su u velikome broju pohrlili na sjever zbog *Dana Neretve*, svojim južnjačkim temperamentom Zagrebu osim mandarina podarili i komadić sunca. Meni se pak, zahvaljujući susjedu iz Metkovića koji me je ponudio *brujetom* (kad pročitam *brodet* zaboli me uho kao kad mi reknu *rižoto*; umjesto da se riječ posudi iz govora u koji je najranije posuđena, moram je učiti od kakva modnoga mačka ili voditelja *Red Carpeta*) od jegulje, pružila prigoda da se popnem na pozornicu na Jelačića placu, da se malo uzoholim jer je Hrvate s toga uzvišenog mjesta malo tko mogao promotriti i u stilu pokojnoga predsjednika zaviknem: „Imamo jegulju!“ Da se ipak s Olimpa na vrijeme spustim, pobrinuo se dr. Mladen Bušić sa svojom momčadu (lijepa li instrumentala, ne glazbenoga djela, nego padeža) koji me je s velikom točnošću gađao mandarinama, ali kako sam sa svime što sliči lopti poput onoga što nesuđeni intendant u drugome mandatu splitskoga kazališta opisuje kao *jedna glava, a sto lica* i potom domeće objašnjenje (*hobotnica, hobotnica*), nekako sam obranio i sebe i *veleteću*. Da ja mogu iz Neretve, ali ona ne može iz mene, pokazalo je moje pročelje koje je počelo propuštati vodu pa kad upalim svjetlo i pogledam kutove spavaće sobe, mogu se uživjeti u narodnu neretvansku *Na Neretvu misečina pala* ili u pjesmu mojega prazavičaja *U Popovu bila bi gospoda da kroz kuću ne ide im voda*.

Ovo su i tjedni prekomjernoga granatiranja znanošću. Dovršavaju se članci i održavaju predavanja. U HAZU se održao 12. znanstveni skup o hrvatskim dijalektima posvećen Božidaru Finki. U vodećim

medijima o tome se veoma šturo izvješćuje iako je bilo i za njih zanimljivih tema poput vječno užarene pravopisne tematike. U stankama između izlaganja raspredalo se o koječemu, a nekoliko je kolega iskazalo i određenu zabrinutost za moju budućnost zbog prohrvatskih tekstova koje objavljujem u ovome tjedniku. Malo se zamislih. Zvuči nevjerojatno da se u Hrvatskoj prohrvatski piše! Nije li prirodno da prohrvatski nastupa Englez, Francuz ili Nijemac, ali ne bi li za Hrvata to trebao biti pleonazam? Jeste li ikad u Njemačkoj čuli za pronjemačke novine, u Francuskoj za profrancuskoga pisca ili, da se vratimo u *region*, u Srbiji za prosrpskoga povjesničara. Samo Hrvati imaju prohrvatske jezikoslovce i štival! Čitate li izdanja EPH-a ili gledate koju od televizijskih kuća, uvjerit ćete se da su prohrvatske snage u debeloj manjini. Takvim novinarima HAZU je tek ustanova koju je vrijeme pregazilo, slijepo crijevo koje treba odstraniti sa zdrava tkiva državnoga proračuna. Ja vas, dragi čitatelji, svjestan mnogih slabosti koje sve naše znanstvene ustanove imaju, pitam: Što bi bilo da nema HAZU? Tko bi organizirao skup o hrvatskim dijalektima? Jutarnji list kojemu je vijest iz kulture Severinino skidanje opanaka na Adi Ciganliji? Tko bi reagirao na silna posezanja za našim prostorima? Davor Butković nekim izmišljenim razgovorom sa Snježanom Kordić? Predsjednik vlade kojom retoričkom figurom? Kamo bi se slijevao taj za naš proračun zanemariv novac u državi kojoj je teško izdvojiti desetak tisuća kuna za izdavanje znanstvenoga časopisa ili terenski rad? Mnogima se čini da su znanstveni časopisi nebitni, ali listajući stare *Radove JAZU* ćutim uvijek veliko poštovanje prema ljudima koji su za

neznatnu naknadu krstarili svim krajevima Hrvatske baveći se temama koje su nebitne za ustroj svemira, ali tako neobično važne za povijest jednoga malog naroda. Da nema HAZU i sličnih ustanova tko bi odgovarao na veoma zanimljive teze nekih naših susjeda? Srpski povjesničar Nenad Antonijević tako tvrdi da su janjevački Hrvati spoznali da su Hrvati tek u 20. st. zanemarujući pritom posve živu predaju da Janjevci potječu iz Dubrovnika. Naravno, uzme li se u obzir srpska teza (koja graniči sa znanstvenom fantastikom, ali koja u srpskoj historiografiji, dijalektologiji i sociologiji ima snagu neosporne istine) da je Dubrovnik srpski katolički grad, drukčiji se zaključak ni ne može izvesti. Ostaje pitanje kako se to nesuđene Srbe katoličke vjere (tj. Hrvate) ni uz najsnažniju propagandu nije uspjelo uklopiti u srpski narodni korpus. Očito je vjerski ključ (kojim se navedeni „znanstvenici“ služe samo kad im ide u prilog) ipak bio najsnažniji. Naime, u Banatu je posrbljen čak i dio doseljenika iz Hrvatskoga zagorja i Međimurja (krajeva koje čak ni SANU ne svojata), ali tek nakon što je popravoslavljjen. Žar koji navedeni „znanstvenici“ pokazuju u sužavanju hrvatskoga povijesnog prostora (jer Hrvati kao narod postoje po njihovu mišljenju tek od 19. st.) naglo se gasi kad proučavaju srpske enklave izvan matične zemlje. Ne bi li bilo logično da autor koji zagovara srpstvo Janjevaca i Karaševaca (kad već tvrdi da vjera nije identitetska odrednica južnoslavenskih naroda) slavonske i dalmatinske pravoslavce koji se do polovice 19. st. nazivaju Rišćanima, Racima ili Vlasima pridruži hrvatskomu narodnom biću? No, Srbi svi i svuda. Nisu u toj priči žrtve samo Hrvati. Tko zna koliko bi danas Crnogoraca bilo da je Crnogorska pravoslavna crkva utemeljena prije 1855.? I zato kad se opet naljutite na kojega akademika, spomenite se časnih ljudi poput Mirka Tomasovića koji sam radi ono što u

inozemstvu odrađuju ustanove ili svih izdanja koja više od 150 godina bogate našu kulturu. A da u svakome žitu ima kukolja, ne treba posebno napominjati.

Domagoj Vidović,
Hrvatsko slovo, 26. listopada 2012.